

Neem energie-intercommunales niet te snel op de schop

23 februari 2017 04:51

Aviel Verbruggen

De Antwerpse schepen Koen Kennis pleit voor een snelle fusie tussen Eandis en Infrac. Dat is niet meer dan een vlucht vooruit. Het kind dreigt met het badwater te worden weggegooid, en dat zou jammer zijn voor de broodnodige energietransitie.

Door Aviel Verbruggen, professor emeritus energie- en milieu-economie Universiteit Antwerpen

Het beroep van politicus is hier slecht georganiseerd. Transparantie, deontologie, loon naar werken en dergelijke staan niet op punt. Wie anders draagt hiervoor de blaam dan de politici zelf, die hun eigen statuut bepalen en zichzelf belonen (de kat bij de melk)? Het met de vinger wijzen naar andere politici is als een boemerang in het eigen gezicht teruggekeerd.

Dan maar andere zondebokken gezocht, zoals de energie-intercommunales. De Antwerpse schepen Koen Kennis (N-VA) plant de vlucht vooruit, met een snelle fusie van Eandis en Infrac. Open VLD is voorstander van privatisering. Er is ook protest tegen de hoge bedragen die de gemeenten ontvangen. Zal dit er niet toe leiden dat het kind met het badwater wordt weggegooid?

De distributie van energie (vooral elektriciteit) vervult een centrale rol in de noodzakelijke snelle transitie naar duurzame energie. Timmeren aan deze publieke ondernemingen mag dus geen gepruits zijn. De zaken vanuit diverse perspectieven onderzoeken, zonder emotie, kan dit voorkomen.

Zijn de grote geldbedragen die jaarlijks naar de gemeenten gaan een probleem? Niet als de volgende logica aandacht krijgt. Een van de twee benen waarop de duurzame energietransitie moet steunen is een verhoogde efficiëntie in het energiegebruik. Lage energieprijzen heeft verspilling tot gevolg. Er zijn dus (redelijk) hoge prijzen nodig, vooral toegepast op financieel bemiddelde klanten.

Dit kan via heffingen zoals btw waarvan een deel wordt afgeleid naar Europa, via algemene belastingen (op wat dan precies?), of via impliciete heffingen op stroomverdeling met opbrengsten voor de gemeentekas.

Oligopolies

Belangrijk is dat de massale opbrengsten van hogere energieprijzen niet gaan naar oliesjeiks en oligopolies van privébedrijven (zoals de laatste halve eeuw de gewoonte is), maar naar publieke instanties die zodoende andere taken laag kunnen houden of maatschappelijk zinvolle projecten kunnen realiseren (zoals energiezuinige sociale woningen, openbaar vervoer, fietspaden).

Als de gemeenten de verworven gelden goed besteden, is er geen probleem. Op het vlak van klimaat-zorg en duurzaamheid tonen de steden en gemeenten in ieder geval meer creativiteit en initiatief dan andere taksheffende instanties en oligopolies.

De controle door onafhankelijke regulatoren op de prijzen en de geldstromen mag best scherp zijn, als die maar deskundig gebeurt. Alle uitgaven in de distributienetbedrijven moeten verantwoord zijn. Politici mogen de eigen beleidsfouten niet langer kunnen afwentelen op deze bedrijven, zoals met de groenestroomcertificaten gebeurde.

De regels en prijszetting voor het gebruik van het net vragen een veel duidelijker uitwerking, met respect voor verschillende criteria waaronder de evolutie van de duurzame energietransitie. Het kind zal er dus beter aan toe zijn als het vuile badwater wordt weggegooid.

Markt

Wat te denken van de voorstellen om het 'aan de markt over te laten'? De markt is een instituut door belangengroepen gemaakt, met meestal weinig toezicht of effectieve invloed van de overheid. Aan welke markt gaan we de publieke distributienetbedrijven overlaten? Die van de beleggingsmaatschappijen? Die van oligopolistische privébedrijven? Of aan een Chinees staatsbedrijf dat over een oneindige geldkas beschikt? Gaan de eindgebruiker en de duurzame energietransitie hier beter van worden? Op de laatste vraag is het antwoord al duidelijk 'nee'.

Is de vlucht vooruit van een snelle fusie van Eandis en Infrac echt batig? De vroegere intense en soms heftige competitie tussen de twee intercommunales is immers verleden tijd, omdat Eandis de gemengde vorm met privékapitaal van Electrabel heeft afgeworpen. De competitie ging over de verovering van gemeenten van de tegenstrever, wanneer om de 18 jaar een gemeente opnieuw kan kiezen met welke soort intercommunale te werken.

Met de onvermijdelijkheid van het natuurlijk monopolie in netwerkactiviteiten, is dit de meest zinvolle competitie. Hoewel in die competitie ook heel wat slinkse wapens werden ingezet, bleef de bottom line hoe voordelig de ene versus de andere partij elektriciteit kon leveren. Het natuurlijk monopolie was geen bron van winstafroming.

Deze competitie helemaal begraven, is vanuit economisch standpunt onverstandig. Er is blijkbaar veel geloof dat regulering in Vlaanderen perfect zal werken. Voor een succesvolle fusie moeten ook de culturen van Eandis en Infrac naar mekaar toegroeien, en dit slaagt niet als het overhaast gebeurt.

De intercommunales zijn een belangrijke bedrijfsvorm voor het publieke belang. Daar scherp op toezien, en de discussie daarover opentrekken op een transparant wijze, is gewoon nodig in een democratische samenleving. Maar laat de kritiek ook los op losse flodders en weinig onderbouwde meningen in het debat zelf. Zo valt het kind van het badwater te scheiden.

Bron: De Tijd

Copyright De Tijd